

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Türkiye'de 26 farklı bölgede faaliyet gösteren kalkınma ajanslarının amaçlarına uygun faaliyetlerde bulunup bulunmadıklarının araştırılması, yerel sorunların tespitinde ve etkin çözüm önerileri geliştirmede katkısının araştırılması ve bölge ekonomilerine ne ölçüde katkıda bulduklarının incelenmesi ve ajansların amacına uygun çalışıp çalışmadığının araştırılması amacıyla Anayasanın 98'inci, İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ederiz. 26.03.2010

1. SELAHATTİN DEMİRTAŞ - DİYARBAKIR
2. GÜLTAN KIŞANAK - DİYARBAKIR
3. AYLAK AKAT ATA- BATMAN
4. BENĞİ YILDIZ - BATMAN
5. AKIN BİRDAL - DİYARBAKIR
6. EMİNE AYNA - MARDİN
7. FATMA KURTULAN - VAN
8. HASİP KAPLAN - ŞIRNAK
9. HAMİT GEYLANİ - HAKKARİ
10. İBRAHİM BİNİCİ - ŞANLIURFA
11. M. NURİ YAMAN - MUŞ
12. MEHMET NEZİR - KARABAŞ BİTLİS
13. MEHMET UFUK URAS - İSTANBUL
14. OSMAN ÖZÇELİK - SİİRT
15. ÖZDAL ÜÇER - VAN
16. PERVİN BULDAN - İĞDIR
17. SEBAHAT TUNCEL - İSTANBUL
18. SİRRI SAKIK - MUŞ
19. SEVAHİR BAYINDIR - ŞIRNAK
20. ŞERAFETTİN HALİS - TUNCELİ

GEREKÇE ÖZETİ

Bölgesel kalkınma ve bölgeler arası eşitsizlik konusu son yıllarda iktisadın odaklandığı önemli bir alandır. 1980 sonrası artan neo-liberal politikalar, ülkeler içinde bölgeler arasında gelir uçurumlarının daha da büyümesine neden olmuştur. Avrupa Birliği son yıllarda, bölgeler ve iller arası bu eşitsizliği ortadan kaldırmak amacıyla, kalkınma ajansları oluşturarak çözüm bulmaya çalışmaktadır. Türkiye bölgeler arası gelir eşitsizliğinin en yüksek seviyede olduğu ülkelerden biridir. Hakkari, Muş illerini kapsayan bölge ile, İzmit, Sakarya illerini kapsayan bölge arasında 5,3 kat gelir farkı vardır. Artık her konuda, adem-i merkezîyetçi yönetim anlayışının işlevini kaybettiği günümüzde, bölgelerin, kentlerin ihtiyaçlarının yerinden, halkın katılımlarıyla yapılması zorunlu hale gelmiştir. Bölgelere yönelik ekonomik kalkınma düşünülmeyi için, İstanbul gibi cazibe bölgelerinde biriken sermaye sadece bu bölgelere yatırım yapmaktadır. Bununla beraber eğitim, sosyal ve kültürel faaliyet de bu bölgelerde toplanmaktadır.

Bölgesel kalkınma ajansları, DPT tarafından, Türkiye'nin sosyo-ekonomik özelliklerine göre AB uyum çalışmaları çerçevesinde 26 bölgeye ayrılarak uygulanmaya başlanmıştır. Türkiye'nin bölgesel gelişme politikalarına yönelik bölge düzeyinde koordinasyonu sağlayacak ve uygulamaya dönük bir mekanizmanın kurulmasını amaçlayan Kalkınma Ajansları giderek artmıştır. Kalkınma ajansı, bölgenin özelliklerine göre ihtiyaçlarını belirleyerek şu amaçları taşır; bölgedeki yerel yönetim faaliyetlerine teknik destek vermek, bölgede kapasite gelişimini desteklemek, bölgedeki kaynakları araştırmak, rekabet gücünü artırıcı faaliyetlerde bulunmak Bölgesel kalkınma ajanslarının bir diğer önemli faaliyet alanı da küçük ölçekli üreticileri ve işletmeleri desteklemesidir. Küreselleşme ile birlikte, küçük ölçekli işletmeler, büyük firmalar ve tekellerden dolayı ciddi sıkıntıya girmiştir. Karadeniz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin ekonomisinde küçük işletmelerin büyük önemi vardır ve desteklenmediğinde giderek yok olma tehlikesi ile karşı karşıya gelmektedirler. Dolayısıyla kalkınma ajanslarıyla, bölgenin özelliklerine göre faaliyetlerin belirlenmesi, merkezi sisteme dayanmadan yerinden sorunların tespit edilerek çözüm üretilmesi yöntemi artık dünyada kabul edilen bir yöntemdir.

AB'nin 1960'larda başladığı bölgesel kalkınma politikaları ve 1998 yılından buyana Avrupa Komisyonu'nun ilerleme raporlarında Türkiye'deki bölgeler arası sorunları belirtmesi Türkiye'nin harekete geçmesini sağlayarak 2002 yılında bu konuda kanunun geçmesini sağlamıştır. Ancak kalkınma ajanslarının yereldeki potansiyeli ortaya çıkarabilmesi için ajansların yapılanması ve uygulamalarının amaca uygun olması gerekmektedir. TMMOB, 2008 yılında basın açıklamasında kalkınma ajanslarının yereldeki üreticileri koruyucu değil sermayeyi destekler bir şekilde örgütlendiğine dair endişelerini açıklamıştır. Ajansların yönetim kurumlarında sermaye sahiplerinin bulunmasına izin veren yönetmeliğin, uygulamada da teşvik ve kredilerin sermaye sahiplerine gideceğini ve bu yüzden de asıl yerel üreticinin desteklenmediğini belirtmektedir. Yerel Yönetim Araştırma Yardım ve Eğitim Derneği'nin de benzer kaygılarını dile getirerek, açılan ajansların temsilcilerin hangi çevrelerden seçilmiş olduğunun önemli olduğunu vurgulamaktadır. Yine çeşitli Sanayi Odaları, kalkınma ajanslarının amaçlarının aksine haksız rekabete yol açtığı, belediyelerin, büyük sermaye kuruluşlarının ajanslardan kredi aldığına dikkat çekmektedir.

AB'den, Afrika'ya dünyanın bir çok yerinde uygulanan kalkınma ajanslarının yerel sorunlara yerel çözümler bulabilme amacına hizmet edebilmeleri önemlidir. Bu açıdan Kalkınma ajanslarında, sadece ekonomik kalkınma ele alınsa sosyal ve kültürel boyutunun ele alınması

gerekir. Aksi takdirde, Türkiye'de sermayeyi daha da güçlendirecek, haksız rekabeti daha artıracak ve denetimsiz kredi vermenin bir yolu ve merkezleri halini alacaktır. Bu bilgiler doğrultusunda, Türkiye'de bölgesel kalkınma ajanslarının amacına uygun bir şekilde örgütlenip örgtlenmediğinin, amacına uygun işlerin yapılıp yapılmadığının araştırılması ve yerel sorunlara çözüm olup olmadığının incelenmesi, bölge ekonomisine olan katkısının araştırılması ve yaşanan sorunlarının açığa çıkartılması yapılabilmesi için bir meclis araştırma komisyonunun kurulmasını öneriyoruz.